

Prisen skal være billig, fordrer Flertallet godtgjort, at Salgstilbudet i sin Helhed skal være billigt eller overfat paa andet Danst, at ikke blot Prisen skal være billig, men ogsaa at Betalingsvilkårene skulle være billige. Jeg forstod den ærede Ordfører, som om dette er Meningen; men dernæst har man anset det for nyttigt foruden denne Salgstilbudets Billighed at fordrer, at det skal være antageligt. Tanken ledes uvilkaarlig hen paa, om ikke denne Antagelighed nærmest skal bedømmes over for den Persons Evne, hvem Tilbudet er gjort, og ganske vist vil Marken for en fuldstændig vilkaarlig Tumlens med Skjønnets da blive endnu langt videre, thi endog den allerbilligste Pris og de allerbilligste Kjøbevilkår kunne være fuldstændig uantagelige for det Individ, hvem Tilbudet gjøres. Jeg skal for Dieblisset indskrænke mig til disse faa Bemærkninger i Anledning af Flertallets Forslag.

Indenrigsministeren: Det høie Thing vil have set, at de 3 foreliggende Vædringsforslag til § 5 alle konkurrere til at fjerne visse Mangler ved Paragrafen, som det altsaa synes, at man ganske almindelig erkjender, at der klæber ved den, som den nu foreligger. Og jeg for mit Vedkommende skal da ogsaa indrømme, at medens jeg slet ikke erkjender, at det skulde være en Uret at begrænse Retten efter Loven af 19de Februar 1861, saa kan det vel være, skjøndt jeg ikke har haft nogen Tanke derom, at der er endog en ikke saa ganske ringe Sandsynlighed for, at Sagen, som § 5 nu er affattet, kan stille sig saaledes, at man paa Mellemstadiet af Fristen mulig vil komme til at træde noget ubillig op imod den Enkelte. Jeg fastholder altsaa Hovedtanken i Lovforslagets § 5, saaledes som den foreligger efter Vedtagelsen ved anden Behandling, og jeg har ved mine Vædringsforslag dertil væsentlig kun stillet mig den Opgave ikke at forandre den retlige Karakter af det Tilfagn, der er givet i Loven af 19de Februar 1861, men at ordne Forholdet saaledes, at de Ubilligheder kunne fjernes, som jeg erkjender vilde kunne komme ud af Bestemmelserne i § 5, hvis de bleve aldeles uforandrede.

Og det er, som sagt, navnlig paa Mellemstadiet, at jeg har frygtet for, at der kunde komme saadanne Ubilligheder frem, medens der, som jeg allerede tillod mig at udtale ved anden Behandling, er givet en saa lang Frist inden det endelige Ophør af den omhandlede Ret, at der efter al Sandsynlighed, i alt Fald da, naar man regner fra 19de Februar 1861, ikke let vil være nogen Gaard, som ikke i Mellemtiden har været Gjenstand for Besidderskifte.

Den ærede Ordfører indvendte saavel mod mit Forslag under Nr. 9 som mod det af en Del ærede Medlemmer under Nr. 14 stillede Forslag, at de ikke holdt sig til Tanken og Manden i Loven af 19de Februar 1861. Jeg vil dertil sige, at min Hovedindvending mod Udvælgets Flertals Forslag under Nr. 4 er den, at det aldeles forlader Hovedtanken i den nævnte Lov, som jo var den, at Godseteren fik en Ret til at udtage hver 10de Gaard, naar han havde folgt de 9. Selv uden Hensyn til de øvrige Mangler ved Flertallets Forslag, som jeg senere skal komme til at berøre, finder jeg det, overensstemmende hermed, ikke forsvarligt kun at give dem en Udgang til at faae deres Ret afgjort gennem et indenrigsministerielt Skjø i Stedet for at kunne faae den afgjort ad den Vej, ad hvilken Retligheder ellers her i Landet afgjøres, nemlig ved Hjælp af Lands Lov og Ret. Jeg finder ikke, at dette principnæssig kan siges at være rigtigt. Men det er desuden min Overbevisning, at man derved stiller Indenrigsministeren en Opgave, som det næsten vil være umuligt for ham at kunne løse, og en saadan Ordning vil efter min Opfattelse af, hvorledes det gaar til her i Verden, netop føre til Noget, som man ikke vil, og navnlig til det, som Loven af 19de Februar 1861 ikke vil. Man maa ikke glemme, at den Opgave, som derefter skal stilles Indenrigsministeren, er den, at han efter sit Skjø og efter de Erfaringer, som han er i Stand til at indhente, skal afgjøre, om han kan negte en Mand en ham under visse Forudsætninger aldeles utvivlsomt tilkommende Ret, eller om han ikke kan gjøre det. Og det er nu min Mening, at den almindelige Erfaring tilsiger, at Følgen heraf snarest vil